EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 29.5.2024
COM(2024) 212 final

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

o hodnocení mechanismu civilní ochrany Unie – Posilování připravenosti EU na mimořádné situace

Obsah

1. Úvod – UCPM, posílení připravenosti EU 2
2. Dosahování výsledků navzdory výzvám. Nové hrozby na obzoru 2
3. Závěry hodnocení – fungování UCPM v měnícím se rizikovém prostředí 5
4. Výhled do budoucna – poučení z minulosti pro posílení schopnosti EU čelit krizím 7
5. Závěr 10

1. Úvod – UCPM, posílení připravenosti EU

V období po katastrofě je civilní ochrana[1] záchranným lanem pro postižené obyvatelstvo. Pokud krize přesáhne možnosti jedné ze zemí, poskytuje mechanismus civilní ochrany Unie (UCPM)[2] operační základnu pro společnou odezvu Evropy v rámci jejích hranic i mimo ně.

Zatímco v hodnoceném období 2017–2022 bylo více než 500 případů aktivace UCPM, jen v období 2020–2022 byl UCPM aktivován ve více než 320[3] případech, což představuje pětinásobný nárůst oproti průměru předchozího desetiletí. Tato rostoucí tendence podtrhuje zvětšující se význam UCPM při posilování připravenosti Unie na mimořádné události na všech úrovních.

Cena evropského veřejného ochránce práv za řádnou správu byla v roce 2021 udělena za výjimečný přínos GŘ ECHO a ESVČ, které svým mimořádným úsilím umožnily repatriaci více než půl milionu občanů EU, kteří během pandemie COVID-19 uvízli na celém světě.

To je příkladem klíčové role, kterou hrají orgány a agentury EU v rámci UCPM při podpoře a doplňování opatření členských států v době krize. Ochrana naší společnosti, přírody a kulturního dědictví v podstatě závisí na naší schopnosti předcházet budoucím katastrofám a připravit se na ně. Civilní ochrana nepůsobí izolovaně; vyžaduje společné úsilí, odbourávání hranic a spolupráci v rámci soudržné Unie s cílem posílit naši společnou odolnost a připravenost.

Toto sdělení nastiňuje vyvíjející se potřeby a výzvy, kterým čelí civilní ochrana v Evropě, a formuluje doporučení pro zvýšení účinnosti v celém kontextu prevence, připravenosti a odezvy UCPM při zvládání katastrof.

2. Dosahování výsledků navzdory výzvám. Nové hrozby na obzoru

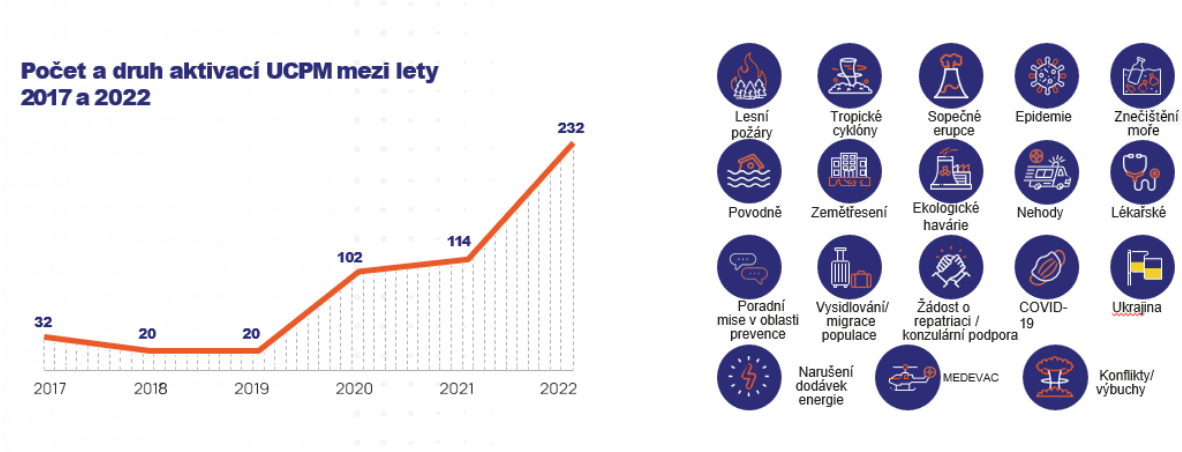
Rizika v Evropě se dramaticky vyvíjejí. EU dnes čelí mnoha souběžným výzvám a hrozbám různé povahy a rostoucí složitosti. Nárůst počtu konfliktů, člověkem způsobených a přírodních katastrof – včetně extrémních povětrnostních jevů – a měnící se povaha bezpečnostních rizik stále více zpochybňují strukturu řízení rizik katastrof v EU a schopnost UCPM účinně fungovat. Stálý nárůst počtu případů aktivace UCPM v posledních letech naznačuje, že tento trend bude pokračovat i nadále.

[1] Civilní ochrana zahrnuje nouzovou pomoc poskytovanou pod záštitou vládních orgánů při přípravě na katastrofu v Evropě i ve světě, nebo bezprostředně po ní.

[2] Součástí mechanismu civilní ochrany Unie je 27 členských států a 10 třetích zemí (Albánie, Bosna a Hercegovina, Island, Černá Hora, Severní Makedonie, Moldavsko, Norsko, Srbsko, Turecko a Ukrajina).

[3] Přestože se aktivace mechanismu na pomoc Ukrajině v souvislosti s válkou v roce 2022 započítala jen jednou, zahrnuje ve skutečnosti více než 120 aktualizovaných žádostí o poskytnutí pomoci.

Obrázek 1 – počet a druhy případů aktivace UCPM

Graf (vlevo) ukazuje rostoucí počet případů aktivace UCPM v letech 2017 až 2022. Bubliny (vpravo) znázorňují druhy krizí, které UCPM řešil ve stejném období.

Níže uvedených pět klíčových rozměrů je příkladem tohoto vyvíjejícího se rizikového prostředí a ukazuje, jak UCPM již využívá svou schopnost přizpůsobit se a celý soubor svých nástrojů k řešení rizik v těchto rozměrech. Očekává se však, že vyvíjející se rizika budou mít v budoucnu na Evropu významnější dopad a pravděpodobně prohloubí rozdíly ve způsobu, jakým Evropa rizika řeší.

2.1 Orientace ve složitých podmínkách: Koordinovaná odezva na vznikající krize

Hodnocení zdůraznilo pozoruhodnou flexibilitu UCPM při přizpůsobování se měnícím se výzvám[4]. Jako hlavní příklady této flexibility byly uvedeny rychlé úpravy právních předpisů EU, které byly provedeny s cílem přizpůsobit je nástrojům GŘ ECHO. V tomto ohledu považovala výrazná většina zúčastněných stran v souvislosti s pandemií COVID-19 za významný úspěch výrazné navýšení kapacity zdravotnických zásob v rámci rescEU[5], a to jak na vnitrostátní úrovni, tak na úrovni EU.

Během hodnotícího období bylo zřejmé, že středisko ERCC hraje klíčovou koordinační roli mezi orgány civilní ochrany a zdravotnictví a také mezi ministerstvy zahraničních věcí členských států a zúčastněných států spolu s ESVČ a delegacemi EU. Kromě toho spolu s generálním tajemníkem usnadňovala koordinaci mezi ředitelstvími Evropské komise, ESVČ a Radou. Tato meziodvětvová spolupráce se ukázala jako klíčová při řešení následků pandemie COVID-19, včetně poskytování zdravotnického materiálu a logistické podpory konzulární pomoci při repatriaci občanů EU, kteří uvízli ve třetích zemích. V této souvislosti byly hlavními faktory úspěchu inovativní přístupy a schopnost přizpůsobit se novým situacím.

2.2 Dynamické výzvy: Přizpůsobení mapování rizik a systémů včasného varování

Specializovaná cílová skupina vědců, kteří se podíleli na hodnocení UCPM, určila oblasti, které je třeba zlepšit, aby se zvýšila účinnost systémů včasného varování při zvyšování

[4] Většina respondentů v průzkumu u orgánů členských států (ICF, nezávislá podpůrná studie mechanismu UCPM v letech 2017–2022).
[5] Průzkum u orgánů členských států a institucí EU (ICF, nezávislá podpůrná studie mechanismu UCPM v letech 2017–2022).

připravenosti na vnitrostátní úrovni a na úrovni EU. Zejména by se mohl upravit systém včasného varování, aby:

1. v rámci EU a domácích systémů varování zajistil **menší roztříštěnost informací**: několik zúčastněných stran zdůraznilo, že je obtížné spravovat velké množství informací z různých systémů, což ztěžuje pohotové provádění odborných posouzení během závažných událostí. Kromě toho by systém včasného varování na úrovni EU mohl systematičtěji ovlivňovat vnitrostátní systém včasného varování[6];

2. **pokryl více nebezpečí**: nebezpečí, která jsou nejúčinněji pokryta systémy včasného varování a monitorování, jsou lesní požáry, povodně a sucha, a to díky monitorování téměř v reálném čase. Monitorování povodní, mimořádných situací v oblasti zdraví a dalších katastrof způsobených člověkem nebo antropogenních katastrof by však mohlo být zlepšeno a zefektivněno[7].

2.3 Okamžitá odezva: Mobilizace zdrojů pro případy závažných a přeshraničních přírodních katastrof

V létě roku 2023 Evropu sužovaly vlny veder, rekordní požáry a katastrofální záplavy. Ty se často odehrávaly současně a zapadaly do širšího vzorce extrémní klimatologie. V červenci a srpnu 2023 dosáhly globální teploty rekordních hodnot a překročily hranici 1,5 °C stanovenou v Pařížské dohodě. Toto slouží jako náhled na možné průměrné letní podmínky v budoucnu, pokud nebudou přijata opatření v oblasti klimatu.

Výsledky hodnocení ukázaly, že předběžné rozmístění hasičů v roce 2021 mělo pozitivní dopad na usnadnění sdílení znalostí mezi hasiči v regionech postižených lesními požáry. Tento přístup byl také dobře přijat jako nástroj pro zvýšení účinnosti odezvy. V roce 2021 byli hasiči předběžně rozmístěni v Řecku, aby pomohli v sezóně letních lesních požárů. Na základě pozitivní zpětné vazby od členských a zúčastněných států byla tato iniciativa obnovena a jedenáct členských států se zavázalo vyslat téměř 450 hasičů do Francie, Řecka a Portugalska v rámci přípravy na nadcházející sezónu lesních požárů.

Hodnocení navíc zdůraznilo, že velká většina zúčastněných stran oceňuje flexibilitu UCPM a především jeho schopnost rychle se přizpůsobit novým situacím a reagovat na ně. Zavedení rezervy rescEU spolu s nedávným rychlým rozhodnutím o rozšíření letecké flotily rescEU bylo označeno za pozoruhodnou ukázku flexibility a inovačních schopností UCPM udržet si relevanci. Přizpůsobivost vzdělávacího programu UCPM a EU MODEX byla rovněž pochválena a považována za důkaz flexibility UCPM.

2.4 Vývoj rizik a bezpečnostních hrozeb vyžadujících zvýšené schopnosti odezvy

Odezva na ruskou útočnou válku proti Ukrajině vyvolala dosud největší aktivaci UCPM, včetně komplexních logistických operací. Dne 15. února 2022 Ukrajina aktivovala UCPM

[6] V této souvislosti jeden z vnitrostátních orgánů poznamenal, že některé země mají lepší sladění svých vnitrostátních systémů se systémem včasného varování EU. Zdůraznil pozoruhodný případ z roku 2021, kdy byly v Německu k dispozici informace včasného varování na evropské úrovni, ale místní a regionální orgány o systému a rozsahu očekávaných povodní nevěděly.

[7] Nedávným příkladem působení UCPM v této oblasti je spolufinancování nového systému včasného varování zohledňujícího všechna nebezpečí pro lotyšskou státní hasičskou a záchrannou službu. Mezi hlavní výsledky projektu patřila studie proveditelnosti, která porovnávala různá řešení, jež by mohly poskytnout telekomunikační společnosti, průzkum mezi obyvatelstvem, jehož cílem bylo zjistit úroveň povědomí lotyšského obyvatelstva o varování před katastrofami, a koncepce architektury navrhovaného systému, včetně potřebné infrastruktury a interoperability.

v rámci přípravy na rozsáhlou mimořádnou událost a postupně aktualizovala svou původní žádost. Žádosti se týkaly mimo jiné zdravotnického materiálu, potravin, přístřeší, hasičského vybavení, IT a komunikačního vybavení, přístrojů na ochranu kulturního dědictví, protiopatření CBRN a zemědělských potřeb.

Středisko ERCC podpořilo Polsko, Rumunsko a Slovensko při vytváření logistických uzlů UCPM[8], kde byla příchozí pomoc přijímána, konsolidována a následně odesílána na Ukrajinu. Kromě toho v reakci na značný počet dotazů od soukromých společností, které následovaly po kampani Komise „Stojíme za Ukrajinou“, byl v Belgii zřízen pilotní projekt, jehož cílem je nasměrovat dary ze soukromého sektoru v rámci rescEU.

V reakci na rostoucí poptávku po lékařské péči Evropská komise (GŘ ECHO a GŘ SANTE) stanovila standardní operační postup pro zdravotní evakuaci (MEDEVAC) vysídlených osob z Ukrajiny. Polsko, Moldavsko, Slovensko a Ukrajina požádaly o podporu zdravotnických evakuací ze svých zemí do jiných evropských zemí s dostupnou nemocniční kapacitou.

Cílem iniciativy pro tvorbu scénářů[9] je navíc poskytnout komplexní podklady pro další zlepšení v rámci UCPM, aby bylo možné řešit výzvy, které se očekávají ve vyvíjejícím se rizikovém prostředí v Evropě, včetně kaskádových účinků bezpečnostních hrozeb, které mohou vést ke zvýšené pravděpodobnosti katastrof s velkým dopadem, které se týkají více odvětví a více zemí. Scénáře v podstatě posilují potřebu dalších zdrojů, úprav stávajícího fungování UCPM v rámci celého cyklu řízení mimořádných událostí a souvisejících úprav právního rámce UCPM.

2.5 Ochrana zranitelných skupin Řešení dopadů katastrof na zranitelné skupiny

Klimatická rizika neúměrně ovlivňují zranitelné skupiny obyvatelstva v důsledku socioekonomických faktorů, jako je příjem, pohlaví, věk, zdravotní postižení, zdraví a sociální vyloučení, přičemž již existující znevýhodnění dále snižují schopnost zranitelných skupin zotavit se z katastrof[10]. Sexuální a genderově podmíněné násilí, nenávistné projevy a xenofobie jsou dokumentovány od počátku ruské útočné války proti Ukrajině.

V této souvislosti a v souvislosti s doporučením a sdělením Komise o „cílech Unie v oblasti odolnosti vůči katastrofám“[11] se Komise vyslovila pro systematické zohledňování specifických potřeb ze zranitelných skupin, včetně osob se zdravotním postižením a dětí, v rámci vnitrostátních systémů včasného varování.

3. Závěry hodnocení – fungování UCPM v měnícím se rizikovém prostředí

Výše popsaná nová realita v oblasti řešení mimořádných událostí poskytla UCPM řadu příležitostí, aby prokázal svou účinnost a účelnost jako nástroj pro mimořádné události, který může dále posílit odolnost Evropy vůči složitým, dlouhodobým a příležitostně souběžným krizím. Hlavní zjištění výkonnosti UCPM v období 2017–2022 toto hodnocení podtrhují.

[8] Podpora financování zboží distribuovaného prostřednictvím uzlů.
[9] Provádí se podle čl. 10 odst. 1 rozhodnutí č. 1313/2013/EU.
[10] Evropská komise: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Řízení klimatických rizik – ochrana lidí a prosperity, COM/2024/91 final, <b04a5ed8-83da-4007-9c25-1323ca4f3c92_cs (europa.eu)>.
[11] Doporučení Komise ze dne 8. února 2023 o cílech Unie v oblasti odolnosti vůči katastrofám, 2023/C 56/1, <EUR-Lex – 32023H0215(01) – CS – EUR-Lex (europa.eu)>; Evropská komise, Sdělení o cílech Evropské unie v oblasti odolnosti proti katastrofám: zvládat budoucí mimořádné události společně, COM/2023/61 final, < EUR-Lex – 52023DC0061 – CS - EUR-Lex (europa.eu)>.

Hlavní zjištění výkonnosti UCPM z hodnocení období 2017–2022

1. UCPM se přizpůsobil měnícím se tlakům a požadavkům a úspěšně udržel vysokou míru odezvy navzdory rostoucímu počtu případů aktivace.
2. UCPM prokázal flexibilitu při přizpůsobování se vyvíjejícím se potřebám v terénu a neočekávaným událostem. Klíčovým faktorem úspěchu byly inovativní odpovědi na nové rozměry krizí.
3. UCPM posílil svůj rozměr prevence a připravenosti, čímž zvýšil nákladovou efektivitu.
4. UCPM přispěl ke zvýšení připravenosti na katastrofy na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU.
5. UCPM pomohl posílit spolupráci mezi aktéry civilní ochrany a netradičními aktéry zvládání katastrof.
6. UCPM přispěl ke zvýšení povědomí o katastrofách v rámci komunity civilní ochrany.
7. Mapování rizik prostřednictvím přehledu rizik na úrovni EU přispělo k posílení prevence katastrof, ačkoli stále přetrvávají problémy v oblasti srovnatelnosti a dostupnosti údajů.
8. UCPM usnadnil přeshraniční spolupráci mezi EU, členskými a zúčastněnými státy v oblasti připravenosti na katastrofy a odezvy na ně.
9. GŘ ECHO a vnitrostátní orgány civilní ochrany se potýkají s omezenými zdroji a značnou pracovní zátěží.

Hodnocení navíc ukázalo, že vyvíjející se prostředí rizik a hrozeb také prověřilo limity UCPM. Toto hodnocení sdílí i Evropská rada pro širší evropský systém řešení krizí. Několik závěrů Rady z let 2023[12] a 2024[13] uznává výzvy, které představují meziodvětvové a přeshraniční krize a přírodní a lidmi způsobené katastrofy, jež jsou navíc zhoršeny předpokládaným nárůstem klimatických rizik.

Celkově je kladen důraz na posílení evropské odolnosti ve strategických oblastech prostřednictvím přístupu k připravenosti a odezvy zohledňujícím všechna nebezpečí s využitím příslušných mechanismů, včetně UCPM. Schopnost zachovat společenské funkce dále závisí na tom, zda členské státy systematicky začlení přístup zohledňující všechna nebezpečí do všech příslušných politik, a zajistí tak odolnost coby aspekt návrhu[14]. První linie obrany při řízení rizik spočívá v politikách, které mohou snížit zranitelnost a omezit vystavení člověka rizikům[15]. V tomto kontextu má úsilí o přizpůsobení se změně klimatu a její zmírnění zásadní význam pro zvýšení odolnosti EU a její schopnosti reagovat na krize. Vzhledem k výše uvedeným politickým skutečnostem se klíčovým problémem stalo zajištění udržitelného fungování stávajícího modelu řešení mimořádných událostí UCPM. Současně je známo, že je třeba dále připravit UCPM na nová nebezpečí a rizika v rámci inkluzivnějšího přístupu zohledňujícího všechna nebezpečí v širší evropské struktuře krizového řízení.

Podobně i nezávislé vědecké poradenství ke strategickému krizovému řízení v EU, které vydala skupina hlavních vědeckých poradců EU[16] , dospělo k závěru, že účinné krizové řízení

[12] Zasedání Evropské rady ve dnech 29. a 30. června 2023 a 26. a 27. října 2023.
[13] Zasedání Evropské rady ve dnech 21.a 22. března 2024.
[14] Strukturální rozhodnutí, jako jsou rozhodnutí o územním plánování, by měla zohledňovat všechna relevantní rizika a měla by být schválena vnitrostátními orgány odpovědnými za odolnost kritické infrastruktury a subjektů.
[15] COM(2024) 91 final.
[16] Evropská komise, Generální ředitelství pro výzkum a inovace, *Strategic crisis management in the EU – Improving EU crisis prevention, preparedness, response and resilience* (Strategické řízení krizí v EU: zkvalitnění prevence, připravenosti, odezvy a odolnosti v případě krizí), Úřad pro publikace Evropské unie, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/517560>.

zahrnuje posílení správy EU, zvýšení odolnosti infrastruktury, optimalizaci finančních zdrojů, podporu společenské spolupráce a zajištění dostupných údajů pro účinnou komunikaci.

Strategické řízení krizí v EU: zkvalitnění prevence, připravenosti, odezvy a odolnosti v případě krizí

Nezávislé vědecké doporučení ke strategickému krizovému řízení v EU, které vydala skupina hlavních vědeckých poradců kolegia evropských komisařů, uvádí, že EU by měla:

1. vypracovat plán pro vytvoření synergií mezi stávajícími právními předpisy a nástroji;
2. reagovat na kaskádovité a přeshraniční krize posílením evropské správy pro strategické řešení krizí;
3. zvýšit odolnost kritických infrastruktur vůči kaskádovým účinkům;
4. zvýšit škálovatelnost, rychlé nasazení a účinnost stávajících finančních nástrojů a zdrojů EU;
5. úzce spolupracovat se společností na účinném zvládání krizí; a
6. poskytovat interoperabilní, vysoce kvalitní data a snadno sdělitelné informace pro krizové řízení.

Kromě uznávané potřeby posílit odolnost Evropy vůči otřesům na politické úrovni se devět z deseti Evropanů domnívá, že je důležité, aby EU pomáhala při koordinaci odezvy na katastrofy v EU a dalších zemích[17]. 94 % evropských občanů se dále domnívá, že pokud v některé zemi EU dojde ke katastrofě, která je pro ni příliš velká, než aby ji zvládla sama, měly by jí ostatní země EU poskytnout pomoc.

4. Výhled do budoucna – poučení z minulosti pro posílení schopnosti EU čelit krizím

Škody způsobené katastrofickými událostmi masivně narůstají, zatímco celková schopnost absorbovat takovéto otřesy a zotavit se z nich je omezená. EU proto stojí před výzvou zajistit, aby byl evropský přístup k řešení krizí „obstál v budoucnosti“. To vyžaduje silný UCPM, který se dokáže přizpůsobit neustále se měnícím rizikům. V reakci na to Komise vypracovala pět strategických doporučení.

Doporučení 1: Posílit schopnost operační odezvy UCPM

Úspěch UCPM závisí především na schopnostech členských států. Tento základ je třeba dále posílit a zároveň podpořit hlubší zapojení v rámci Evropského souboru civilní ochrany i rescEU. Je nezbytné, aby Evropský soubor civilní ochrany i rescEU byly schopny účinně řešit budoucí přeshraniční a rozsáhlá rizika.

Schopnosti UCPM by měly být posíleny na základě nedostatků zjištěných prostřednictvím společné analýzy scénářů a komplexního posouzení potřeb na evropské úrovni, přičemž by se mělo přihlédnout k propojení civilní ochrany a bezpečnosti a k jeho budoucím potřebám v oblasti interoperability jako k důležitému strategickému vodítku pro budoucnost. V odvětvích, ve kterých jsou identifikovány společné potřeby a rizika, je další rozšíření rescEU nákladově nejefektivnější alternativou a zároveň živým projevem evropské solidarity a závazku EU ke kolektivní odolnosti a odezvě.

[17] Evropská komise, Civilní ochrana – Eurobarometr (únor 2024), 2977 / SP541, <Civilní ochrana v EU – únor 2024 – průzkum Eurobarometr (europa.eu)>.

Kromě toho musí být UCPM schopen neustále se přizpůsobovat vyvíjejícím se technologiím a hrát vedoucí úlohu při vývoji a prosazování účinných a efektivních nástrojů a pomůcek pro odezvu na katastrofy.

Doporučení 2 – posílit prevenci a připravenost EU prostřednictvím meziodvětvové koordinace, přístupu zohledňujícím všechna nebezpečí a silného Střediska pro koordinaci odezvy na mimořádné události

Aktivní zapojení všech příslušných zúčastněných stran do všech fází prevence katastrof, připravenosti a reakce na ně v rámci celospolečenského přístupu a přístupu zohledňujícím všechna nebezpečí je nezbytné. Středisko ERCC prokázalo svou schopnost pracovat v úzké koordinaci s různými službami během složitých mimořádných událostí a krizí (zejména v oblastech, jako jsou CBRN, civilní a vojenské operace, kybernetika, hybridní operace, zdravotnictví, logistická podpora konzulární pomoci a změna klimatu). Drobení na další odvětvové struktury reakce je pro řešení komplexních scénářů nevhodné, a proto by se od něj mělo upustit. Povýšení střediska ERCC na meziodvětvové krizové centrum Komise by spojilo odvětvové odborné znalosti z různých oblastí politiky a zajistilo by komplexní operační soudržnost a účinnost v rámci lépe integrovaného systému EU pro reakci na krize.

V důsledku toho je důležité zajistit, aby všechny procesy na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni byly sladěny[18], a byla tak zajištěna odolnost coby aspekt návrhu. Pilíř prevence UCPM je třeba lépe propojit s ostatními politikami a programy EU, které mohou ovlivnit odolnost společnosti.

Řešení civilních katastrof s bezpečnostními nebo obrannými prvky navíc vyžaduje systematickou koordinaci mezi civilními, bezpečnostními a obrannými orgány ve všech fázích cyklu zvládání katastrof. Civilní a vojenská připravenost by se měly vzájemně doplňovat a zapojit celou společnost. Středisko ERCC by mělo zintenzivnit spolupráci s NATO, ESVČ a OSN (OCHA), a usnadnit tak hladkou odezvu v případě mimořádných událostí souvisejících s klimatem nebo konfliktních scénářů. Totéž platí pro výměnu s vybranými mezinárodními organizacemi a zeměmi, které disponují specializovanými znalostmi a kapacitami důležitými pro zvládání závažných katastrof.

Dále by se mělo zintenzivnit úsilí o větší zapojení soukromého sektoru na úrovni EU do specializovaných úkolů civilní ochrany souvisejících s prevencí, připraveností a reakcí. To znamená uzavřít dohody o strategické spolupráci s příslušnými soukromými subjekty v jasně vymezeném rozsahu.

Doporučení 3 – zjednodušit sdílení znalostí a odborných poznatků v oblasti identifikace rizik a včasného varování

V příslušných evropských a vnitrostátních hodnoceních rizik musí zaujmout významnější postavení celoevropské, přeshraniční a meziodvětvové katastrofy a katastrofy, které se týkají více zemí. Toho lze dosáhnout rozšířením analýzy základních příčin rizik a vznikajících hrozeb, využitím stávajících zdrojů napříč odvětvími na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni

[18] Včetně využití Nástroje pro technickou podporu a programu Evropské komise Horizont Evropa.

a využitím znalostí a zkušeností třetích stran. To by se mohlo odrazit v komplexnějším přehledu rizik na úrovni EU, který by propojil všechna odvětví[19].

Dále by mělo dojít ke zvýšení sdílení znalostí mezi vnitrostátními orgány civilní ochrany, zejména pokud jde o vysoce specializované odborné znalosti týkající se katastrof s nízkou pravděpodobností a velkým dopadem. Proto je nezbytné posílit sdílení informací a interoperabilitu systémů včasného varování s přístupem zohledňujícím všechna nebezpečí ve všech členských státech. Mechanismus UCPM / středisko ERCC mají dobré předpoklady pro koordinaci tohoto úsilí.

Flexibilní a komplexní evropská struktura řízení katastrof navíc vyžaduje systematičtější výměnu znalostí na všech úrovních. Mechanismus UCPM by měl být dále posílen, aby propojil vědecké instituce a členské státy a zpřístupnil vědecké poznatky všem příslušným zúčastněným stranám.

Úloha Komise v komunikačním úsilí týkajícím se rizik katastrof a krizí by měla být komplexně integrována napříč službami, aby přinesla přidanou hodnotu členským státům a evropským občanům.

Doporučení 4 – zohlednit a řešit potřeby zranitelných skupin v rámci stávajících opatření v oblasti prevence, připravenosti a reakce

Nedávné události, jako jsou povodně, lesní požáry a ruská útočná válka proti Ukrajině, ukázaly, že zranitelné skupiny trpí během velkých katastrof nepřiměřeně. V rámci stávajících opatření v oblasti prevence, připravenosti a reakce je nezbytné více zohledňovat a řešit potřeby těchto zranitelných skupin, zejména osob se zdravotním postižením, starších osob a marginalizovaných komunit.

Toho lze dosáhnout různými opatřeními, včetně přizpůsobených systémů včasného varování a mechanismů varování, zajištění dostupnosti, jasnosti a použitelnosti varovných zpráv a jejich poskytování ve více jazycích, aby se dostaly ke všem vrstvám obyvatelstva, provádění přizpůsobených opatření v oblasti připravenosti a odezvy, systematického začleňování zranitelných skupin do hodnocení rizik a posílení jejich zastoupení při plánování řízení rizik katastrof.

Doporučení 5 – posílit rozpočet a zvýšit součinnost a integraci do příslušných nástrojů EU s cílem zajistit dlouhodobé evropské řízení katastrof napříč odvětvími a hranicemi

Je nezbytné zajistit, aby investice EU v rámci UCPM byly účinné a účelné a aby se zaměřily na udržitelnost, která přinese dlouhodobé pozitivní dopady na odolnost Evropy a životy evropských občanů. Kromě toho je nezbytné posílit rozpočet v případech, kdy se investice na evropské úrovni ukáží jako nákladově efektivní a přinášející přidanou hodnotu.

Kromě toho musí být evropské řízení rizik katastrof začleněno do všech příslušných nástrojů financování EU. Vzhledem k rostoucímu riziku katastrof a jeho dopadům na hospodářský, sociální a environmentální rozvoj v EU je důležité zajistit, aby se řízení rizik katastrof stalo investiční prioritou ve všech příslušných programech financování EU. Každé euro

[19] Měla by být posílena úloha služby programu Copernicus pro podporu krizového řízení na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni. Po spuštění bude nová družicová služba nouzového varování Galileo (EWSS) významným doplňkem stávajících systémů včasného varování.

vynaložené v této oblasti ušetří značné částky na nákladech na zásah, což je zvláště patrné v souvislosti s lesními požáry (přibližně 2 miliardy EUR ročně).

Kromě toho je třeba, aby UCPM doplnil svůj stávající rámec a mohl pružněji přizpůsobit odezvu a podmínky financování k řešení výjimečných potřeb v rámci složitých nebo dlouhodobých krizových scénářů, případně prostřednictvím zvláštních mechanismů nouzového financování. Orgány civilní ochrany, členské státy a Komise by měly prospěch ze zjednodušených sazeb spolufinancování a pružnějších postupů přímého zadávání veřejných zakázek. Tato opatření by v konečném důsledku zvýšila akceschopnost UCPM a jeho schopnost včas reagovat na krize na míru.

5. Závěr

V zájmu řešení nové evropské reality je nyní na čase, aby Komise dále rozvíjela integrovaný přístup k řešení krizí, který by dokázal spojit všechny příslušné útvary Komise, aby pracovaly koordinovaně a účinně podporovaly a doplňovaly úsilí členských států v celém kontextu prevence, připravenosti a reakce. Tento posílený přístup by měl podpořit prevenci, posílit připravenost a usnadnit rychlou a účinnou odezvu na katastrofy na úrovni členských států i Unie.

Na úrovni Komise je zapotřebí horizontální přístup, aby se zlepšila soudržnost, zabránilo se zdvojování a překrývání a zároveň se využily potenciální synergie. Středisko ERCC je přirozeným a nejkompetentnějším koordinačním orgánem pro pochopení, analýzu, koordinaci a mobilizaci opatření ve všech příslušných odvětvích a rozměrech zvládání katastrof. Roztříštěnost na množství nástrojů v různých útvarech by vedla k neefektivitě a možné duplicitě, což by bránilo integrovanému, odolnému a účinnému evropskému krizovému řízení, které evropští občané očekávají.

Kromě toho musí Komise a členské státy v úzké spolupráci s klíčovými zúčastněnými stranami a partnery zvýšit svou strategickou připravenost, aby mohly v příštím desetiletí čelit hlavním výzvám v oblasti krizového řízení, zejména změně klimatu a vývoji bezpečnostních hrozeb. Posílení rescEU, nejúčinnějšího a nejefektivnějšího nástroje na úrovni EU, by posílilo odolnost Unie vůči hrozbám, které by mohly ovlivnit základní strukturu evropské společnosti.